

Stefan M. Kwiatkowski

„Kompetencje informacyjne uczniów w perspektywie zmian szkolnego środowiska uczenia się”, Czesław Plewka, Koszalin 2015 : [recenzja]

Edukacja Humanistyczna nr 1 (32), 160-163

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zachęcając czytelników żądnych wiedzy przedmiotowej z zakresu edukacji medialnej w społeczeństwie bitowym, także odkrywania metodologicznego kunsztu w procesie zbierania, porządkowania, analizowania oraz komentowania źródeł pozyskanych i wywołanych w trakcie badań budzi poznawcze zainteresowanie. Warto również podkreślić, że książka Katarzyny Borowskiej-Kalbarczyk, pt. *Kompetencje informacyjne uczniów w perspektywie zmian szkolnego środowiska uczenia się* (2015) ukazuje, jak można prowadzić przedmiotowe badania, uwzględniając podmiotowość uczniów i nauczycieli.

Kazimierz Wenta

Czesław Plewka

***Kompetencje informacyjne uczniów w perspektywie zmian
szkolnego środowiska uczenia się***

Politechnika Koszalińska, Koszalin 2015, ss. 484.

Pomysł napisania książki na temat kształtowania własnego rozwoju zawodowego uważam za niezwykle cenny, bowiem w warunkach globalnej konkurencji oraz niezwykle go postępu organizacyjnego i technologicznego jakość życia jednostki, jej miejsce w strukturach społecznych czy zdolność do nieustannego adaptowania się do nowych warunków w dużym stopniu zależy do samej jednostki, od tego, czy owa jednostka potrafi programować własny rozwój zawodowy i nim kierować, żeby – jak podkreśla we wstępie Autor recenzowanej książki – nie tylko osiągać satysfakcję w trakcie realizacji własnych zadań, ale również mieć poczucie spełnionego istnienia.

Problematyką dotyczącą rozwoju człowieka interesuje się wiele dziedzin nauki, poczynając od psychologii – a jeszcze wcześniej filozofii – poprzez socjologię, antropologię kultury, prakseologię, pedagogikę pracy, a skończywszy na naukach o organizacji i zarządzaniu. Najwięcej uwagi poświęca się rozwojowi fizycznemu, psychicznemu i społecznemu, a znacznie mniej rozwojowi zawodowemu, który z racji życiowej i zawodowej użyteczności klasyfikuje się do rozpatrywania go w kategoriach procesu ciągłych przemian atrybutów określonej jednostki. Tymczasem brakuje spójnego i kompleksowego ujęcia teoretycznego i praktycznego tej istotnej dla ludzkiego istnienia kategorii. Przygotowana monografia autorstwa Czesława Plewki znakomicie wpisuje się w tę lukę.

Punktem wyjścia dla prowadzonych rozważań teoretycznych Autor recenzowanej pracy uczynił sformułowania charakterystyczne dla psychologii rozwoju człowieka mówiące, że rozwój nie kończy się wraz z osiągnięciem dorosłości, lecz jest procesem prze-

kształcania się zachowań i struktury psychicznej człowieka w wymiarze całościowym i dlatego można go odnosić do każdego okresu i każdej sytuacji zawodowej i pozazawodowej. Takie ujęcie istoty rozwoju zawodowego ilustrują konkretne przykłady zawarte w treści rozprawy.

Strukturę tworzy 10 rozdziałów zgrupowanych w 3 częściach:

Część I. Wprowadzenie w problematykę rozwoju zawodowego

1. Teoretyczne podstawy rozwoju zawodowego
2. Wybrane aspekty dotyczące rozwoju zawodowego człowieka
3. Charakterystyka poszczególnych etapów i okresów rozwoju zawodowego jednostki

Część II. Teoretyczne podstawy zarządzania procesem rozwoju zawodowego

4. Teoretyczne podstawy zarządzania procesem rozwoju zawodowego
5. Proces kierowania własnym rozwojem zawodowym postrzegany z perspektywy różnic indywidualnych człowieka
6. Charakterystyka wybranych komponentów zarządzania rzutujących na jakość procesu rozwoju zawodowego

Część III. Kształtowanie umiejętności zarządzania procesem własnego rozwoju zawodowego

7. Wybrane aspekty dotyczące procesu kształtowania umiejętności
8. Umiejętność diagnozowania własnego rozwoju zawodowego
9. Kształtowanie umiejętności planowania własnej ścieżki rozwoju zawodowego
10. Kształtowanie umiejętności wdrażania i monitorowania przedsięwzięć ujętych w zaprojektowanym planie własnego rozwoju zawodowego

Strukturę tę uzupełniają wstęp, zakończenie i obszerna bibliografia.

Rozdział pierwszy jest poświęcony rozważaniom dotyczącym teoretycznych podstaw rozwoju zawodowego, w którym Autor przybliży istotę procesu rozwoju, ukazując źródła wiedzy i konteksty, w jakich rozwój zawodowy jednostki jest ukazywany. Następnie omawia sześć podstawowych terminów związanych z rozwojem zawodowym: zawód, praca zawodowa, czynności zawodowe, umiejętności zawodowe, kompetencje zawodowe i kwalifikacje zawodowe.

W rozdziale drugim Autor dokonuje przeglądu najczęściej wymienianych w literaturze teorii rozwoju zawodowego, przechodząc od teorii ogólnych do trzech teorii szczegółowych (teorii wyboru zawodu, teorii uczenia się zawodu i teorii pracy zawodowej). Czyni to bardzo umiejętnie, wskazując na najistotniejsze założenia tych teorii. Język opisu, bogactwo przywoływanej literatury świadczą o wysokich kompetencjach Autora. W dalszej części tego rozdziału znajduje się przegląd uwarunkowań dotyczących zawodowego rozwoju jednostki. Skoncentrowano się głównie na ukazaniu istoty tych uwarunkowań, które przez dużą część badaczy uznawane są za dominujące. Nie mam zastrzeżeń do

prezentacji tych uwarunkowań, jest ona rzeczowa i wskazuje na dobre przygotowanie Autora do prowadzenia selekcji i krytycznej analizy materiałów źródłowych.

W rozdziale trzecim, zamykającym część pierwszą, dokonano charakterystyki poszczególnych etapów i okresów rozwoju zawodowego jednostki, a następnie dokonano szczegółowej analizy właściwości zawodowego rozwoju jednostki w poszczególnych fazach jej życia. Ukazano szereg konkretnych przykładów tych właściwości zawodowego rozwoju, które będąc typowymi dla określonego okresu stanowią podstawę do tych zmian rozwojowych, które powinny mieć miejsce w okresie następnym, co jeszcze mocniej podkreśliło fakt, że rozwój zawodowy każdej jednostki jest procesem następujących po sobie zmian rozwojowych.

Część drugą, której celem jest zapoznanie czytelnika z podstawami zarządzania procesem rozwoju zawodowego, otwiera rozdział czwarty, stanowiący niejako refleksyjny wgląd w tematykę kierowania i zarządzania. Autor przybliży w nim zarówno istotę procesu kierowania i zarządzania, jak i procesu podejmowania decyzji. Warto w tym miejscu dodać, że niezależnie od tego, iż rozdział zatytułowany jest „Teoretyczne podstawy zarządzania procesem rozwoju zawodowego” – co może wskazywać na czysto teoretyczny charakter prowadzonych rozważań – to zawiera on również przykłady zachowań i rozwiązań praktycznych. Sądzę, że takie potraktowanie zagadnienia ułatwia odczytanie i zrozumienie istoty tych złożonych procesów.

W rozdziale piątym uwagę czytelnika skierowano – moim zdaniem – na bardzo istotny aspekt dotyczący procesu kierowania własnym rozwojem zawodowym, wskazując na potrzebę postrzegania tego procesu z perspektywy różnic indywidualnych, które przypisywane są każdemu człowiekowi. Zasygnalizowanie tej istotnej i naturalnej potrzeby wskazuje na to, iż Autor jest doskonale zorientowany w tym, że niezależnie od pewnych praw i zasad, które dotyczą procesu kierowania – w tym kierowania własnym rozwojem zawodowym – i powinny odnosić się do całej populacji osób, należy mieć na uwadze fakt, że zarówno w zakresie potrzeb, jak i możliwości każda jednostka jest inna, a tym samym jej rozwój zawodowy także jest inny. Dlatego dla każdej osoby należy przyjąć nieco inne priorytety dotyczące programowania rozwoju i kierowania tym rozwojem.

Rozdział szósty, w którym Autor dokonał charakterystyki sześciu wybranych przez siebie komponentów zarządzania – które w jego ocenie w sposób istotny rzutują na jakość procesu rozwoju zawodowego – kończy rozważania drugiej części monografii. Szczególną uwagę w tym rozdziale Autor zwraca na potrzebę właściwego wykorzystania informacji w procesie programowania i kierowania rozwojem, podkreślając, że bardzo często jakość tego rozwoju zależy od umiejętności wykorzystania informacji.

Analizy i prezentacje dotyczące różnych teoretycznych aspektów kierowania własnym rozwojem zawodowym z części pierwszej i drugiej stanowią dobrą podstawę do rozważań podjętych w części trzeciej, dotyczącej kształtowania umiejętności kierowania własnym rozwojem zawodowym. Zawartość tej części tworzą cztery rozdziały, z których siódmy (będący pierwszym w tej części) stanowi swoistego rodzaju wprowadzenie do tematyki podjętej w rozdziałach od ósmego do dziesiątego. Prowadzone w tym rozdziale

rozważania teoretyczne są dobrze osadzone w literaturze przedmiotu i zilustrowane konkretnymi przykładami praktycznymi.

W rozdziale ósmym Autor w pierwszej kolejności przybliży istotę procesu diagnostycznego, ukazując uwarunkowania, które przesądzają o znaczeniu i jakości tego procesu, a następnie zajmuje się autodiagnozą i jej rolą w procesie kierowania własnym rozwojem zawodowym. Przez cały czas prowadzonych rozważań odwołuje się do metod, technik i podstawowych zasad obowiązujących w procesach diagnostycznych.

Dwa ostatnie (dziewiąty i dziesiąty) rozdziały są kontynuacją rozważań dotyczących teoretycznych podstaw i uwarunkowań kształtowania umiejętności kierowania własnym rozwojem zawodowym. W rozdziale dziewiątym Autor koncentruje się na wybranych zagadnieniach związanych z kształtowaniem umiejętności projektowania planów własnego rozwoju zawodowego. Natomiast w rozdziale dziesiątym skupia uwagę na wybranych umiejętnościach dotyczących wdrażania i monitorowania przedsięwzięć rozwojowych wynikających z wcześniej zaprojektowanego planu własnego rozwoju zawodowego. Do szczegółowej analizy procesu kształtowania umiejętności wdrażania i monitorowania przedsięwzięć rozwojowych Autor wybrał dziesięć konkretnych umiejętności. Można by się zastanawiać, dlaczego tylko dziesięć i dlaczego właśnie te, a nie inne umiejętności Autor uczynił przedmiotem tych pogłębionych analiz. Uważam jednak, że jest to podejście racjonalne, bowiem nie sposób zająć się wszystkimi umiejętnościami, które towarzyszą procesowi wdrażania i monitorowania różnych przedsięwzięć związanych z kształtowaniem rozwoju zawodowego, a te, które zostały wybrane, są zarówno bardzo ważne w każdej sytuacji, jak również są charakterystyczne dla całego procesu wdrożeń i monitoringu.

Przechodząc do ogólnej oceny książki Czesława Plewki chciałbym zwrócić uwagę zarówno na jej interdyscyplinarny charakter, jak również na wielowymiarowość analizowanych zagadnień i wreszcie na walory merytoryczne i czytelnicze. Uważam, że wnosi ona nowe spojrzenie na wiele kwestii wspólnych dla pedagogiki (w tym zwłaszcza pedagogiki pracy), jak i nauk o zarządzaniu. Napisana jest płynną, bogatą leksykalnie i frazeologicznie wysoce poprawną polszczyzną. Jest jasna w prezentacji stanowisk naukowych. Czyta się ją z zaciekawieniem, płynnie odkrywając kolejne aspekty pokazanej w niej problematyki. Odnosi się wrażenie, że wiele kwestii poruszonych w niej zagadnień zostało uporządkowanych. Konstrukcja formalna, merytoryczna i edytorska jest harmonijna. Recepcje wielu w istocie złożonych wątków podjętej problematyki wspomagają autorskie schematy (44 zamieszczonych w tekście rysunków) ujęć teoretycznych.

Uważam, że monografia ta stanowi ważną poznańczo i metodologicznie pozycję w literaturze dotyczącej pedagogiki pracy i będzie mieć czytelników ze środowiska naukowego, studentów, przedstawicieli rynku pracy i, co z satysfakcją spostrzegam, wśród adeptów pracy naukowej. Zachęca się zatem wszystkich, którzy chcieliby zgłębiać swoją wiedzę dotyczącą różnych aspektów rozwoju zawodowego do sięgania do tej książki.

Stefan M. Kwiatkowski